

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

STUDIE

Möjlig informationspåverkan riktad mot Sverige från shia- inspirerade aktörer

– en kunskapsöversikt

Möjlig informationspåverkan riktad mot Sverige från shia-inspirerade aktörer

Tidsperiod: December 2019

Utförare: Södertörns högskola

Ansvarig: forskare/författare Simon Sorgenfrei

Kort sammanfattning: Rapporten sammanfattar svensk forskning om shiamuslimsk organisering och religiös praktik i Sverige med transnationella nätverk och organisationer i fokus. Utifrån MSB:s uppdrag att bevaka oegentlig informationspåverkan diskuteras svenska shiamuslimska församlingars relationer till andra stater och transnationella organisationer. Slutligen identifieras kunskapsluckor och forskningsbehov.

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Publ. nr: MSB1467

ISBN: 978-91-7383-991-4

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna kunskapsöversikt. Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

1 Uppdraget

”Uppdraget består i att beskriva befintlig forskning om informationspåverkan riktad mot Sverige från shia-inspirerade aktörer samt annan forskning av relevans för området. Det anstår utföraren att göra lämpliga avgränsningar och prioriteringar kopplat till den korta tidsramen för uppdraget.”¹

¹ Överenskommelse om studieuppdrag. Kunskapsöversikt islamistisk informationspåverkan, diarenr. 2019-12813. Uppdraget löpte över en månad.

Innehåll

1	UPPDRAGET	3
2	SAMMANFATTNING	5
3	INFORMATIONSPÅVERKAN	6
4	SHIAISLAM I SVERIGE – EN KORT ÖVERSIKT	9
5	SHIITISK ORGANISERING I SVERIGE	10
5.1	Khojashiiter	10
5.2	Ismailiter/Sjuimamshia.....	11
5.3	Svenska Islamiska Unionen.....	12
5.3.1	Medlemsföreningar i ISS	12
5.4	Transnationella kopplingar	14
5.5	Hizbollah?	17
5.6	Sufigrupper med rötter i Iran	17
5.7	Ekonomi	17
6	FORSKNING OM SHIAISLAM I SVERIGE	19
7	SLUTSATSER	21
8	REFERENSER	24
8.1	Onlineresurser:	27

2 Sammanfattning

Föreliggande rapport syftar till att redovisa befintlig forskning om shiaislam i Sverige med betoning på forskning som rör eventuell oegentlig informationspåverkan inom svenska shiamuslimska miljöer och organisationer. I rapporten redogörs för shiamuslimsk organisering i Sverige, med fokus på transnationella kopplingar. Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte finns forskning som undersökt hur svenska shiamuslimska miljöer eventuellt kan utgöra infrastrukturer för oegentlig informationspåverkan. Det saknas också övergripande forskning om den verksamhet och undervisning som bedrivs i shiitiska miljöer i Sverige. Befintlig forskning pekar ändå på fyra infrastrukturer som skulle kunna möjliggöra sådan informationspåverkan: Marjasystemet, Klansystem, Relationer till transnationella organisationer, Relationer till andra stater. Tidigare studier betonar dock hur verksamheten i de större shiamuslimska miljöerna i Sverige tycks utmärkas av ett medvetet integrationsarbete. I slutet av rapporten identifieras några av de största forskningsbehoven.

3 Informationspåverkan

Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) regleringsbrev ska myndigheten ”ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information riktad mot Sverige”.² I uppdraget ingår också att ”genom kunskapsspridning och stöd till samverkan bidra till övriga bevakningsansvariga myndigheters och berörda aktörers beredskap inom området”.³ MSB definierar informationspåverkan enligt följande:

Aktiviteter som genomförs av främmande makt, eller antagonistiska aktörer, i syfte att påverka olika målgruppers uppfattningar, beteenden och beslutsfattande. Informationspåverkan utnyttjar samhällets sårbarhet och kan utmana befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller andra nationella intressen.⁴

En grundsats i arbetet med att möta informationspåverkan handlar enligt MSB om att värna den fria debatten, yttrandefrihetens principer och det demokratiska samtalet.⁵ I skriften Att möta informationspåverkan. Handbok för kommunikatörer skriver myndigheten att ”Fri debatt, åsiktsskillnader och försök till att övertyga människor är viktiga delar i ett välfungerande demokratiskt samhälle” men att kommunikation där ”någon fabricerar bevis, använder falska experter eller argumenterar på ett avsiktligt missledande sätt” är en utmaning för den demokratiska processen.⁶ Sådan negativ informationspåverkan ska bemötas med ”fakta, källkritik och yttrandefrihetens principer i syfte att skydda vårt demokratiska samhälle”.⁷ I en inskräpning av begreppet heter det:

Informationspåverkan är potentiellt skadlig kommunikation som främmande makt eller deras ombud ligger bakom (medvetet eller omedvetet). Det handlar om en medveten inblandning från främmande makt i inomstatliga angelägenheter där försök görs att skapa misstro medborgare emellan samt mellan medborgare och stat. Informationspåverkan används för att stötta främmande makts agenda och utformas så att de utnyttjar uppfattade sårbarheter i samhället. Genom att studera ett samhälle, dess motsättningar,

² <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/05/Direktiv-2018-80-En-ny-myndighet-f%C3%B6r-psykologiskt-f%C3%B6rsvar.pdf>, besökt 2019-10-27.

³ Ibid.

⁴ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/>, besökt 2019-10-29.

⁵ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/>, besökt 2019-10-29. För MSB:s övergripande uppdrag, se <https://rib.msb.se/filer/pdf/27379.pdf>, besökt 2019-12-03.

⁶ MSB 2018: 11.

⁷ Ibid.

kontroverser och utmaningar riktas insatserna mot dessa sårbarheter i syfte att öka splittringen i landet.

Informationspåverkan kan genomföras som enskilda aktiviteter eller som en del av en större påverkanskampanj. I det senare fallet används ett brett spektrum av tekniker från och utanför kommunikationsfältet. Utöver kommunikativa verktyg används allt ifrån diplomatiska och ekonomiska sanktioner till militära styrkedemonstrationer för att påverka samhället.⁸

Sverige är idag ett av Europas mest mångkulturella och mångreligiösa länder och med migrationen har också flera transnationella rörelser och organisationer etablerat sig i landet, varav vissa är religiösa. Att allt fler personer i landet har starka band till andra nationer eller till organisationer utanför Sveriges gränser ökar både möjligheter till olika former av ekonomiska och ideologiska utbyten, men också riskerna för oegentliga former av informationspåverkan.

Man kan argumentera för att alla religiösa nätverk bedriver informationspåverkan – det ligger i verksamhetens natur att man vill påverka människor och övertyga dem man riktar sig till om att just den egna religionstolkningen eller världsbilden är den rätta. Här ska dock påpekas att arbetet mot informationspåverkan inte riktar sig mot religiös verksamhet per se, utan endast mot sådan eventuell verksamhet som syftar till att skada det svenska samhället, och speciellt om man för fram en främmande makts intressen på ett sätt som kan skada det svenska samhället eller individer i Sverige.

I Sverige finns religiösa transnationella nätverk etablerade – exempelvis kyrkor med koppling till och finansiering från Ryssland eller eritreanska samfund lojala med, eller i opposition mot, regimen i Eritrea – vilka kan tillhandahålla infrastrukturer för påverkan riktat mot såväl församlingsmedlemmar, som mot det omgivande samhället, från främmande makter.⁹ Flera av dessa agerar utanför såväl svenska medias som myndigheters intresse, där strålkastarljuset vanligen varit riktat mot muslimska grupperingar. Så är fallet också i föreliggande rapport, i enlighet med att MSB ”fokuserar arbetet främst på informationspåverkan och påverkanskampanjer från främmande makt och från islamistiska extremister.”¹⁰ Inom ramarna för denna rapport ges därför nätverk eller organisationer med kopplingar till Iran större fokus, vilket ska motiveras nedan.

Arbetet mot oegentlig informationspåverkan är både viktigt och svårt. Som MSB betonar i det ovan citerade materialet är rätten att driva politiska agendor och försöka påverka andra i någon riktning en väsentlig del av det demokratiska

⁸ MSB 2018: 11.

⁹ Se Larsson & Sorgenfrei 2018: 16–17; Migrationsverket har slagit larm om hur regimtroga tolkar ägnat sig åt flyktingspionage i Sverige, se <https://www.dn.se/nyheter/sverige/migrationsverket-tolkar-agnar-sig-at-flyktingspionage/>, besökt 2019-11-26. För ett exempel kopplat till rysk-ortodoxa kyrkan, se <https://www.vlt.se/artikel/har-byggs-en-rysk-ortodox-kyrka-bara-300-meter-fran-flygplatsen-potentiellt-sakerhetsshot>, besökt 2019-11-18.

¹⁰ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/>, besökt 2019-11-19.

samhället. Det gäller även religiösa aktörer liksom aktörer med migrationsbakgrund.¹¹

¹¹ Se exempelvis SOU 2004: 49.

4 Shiaislam i Sverige – en kort översikt

Shiamuslimer utgör en muslimsk minoritet både globalt och i Sverige, och uppskattningar gör gällande att det kan finnas närmare 200 000 personer i Sverige med rötter i shiitiska majoritetsområden. Men endast en minoritet av dessa är religiöst aktiva. 2017 hade riksorganisationen *Islamiska Shiasamfundet i Sverige* (ISS, mer om denna nedan) 33 180 registrerade medlemmar.¹²

Sveriges shiamuslimer har rötter i olika länder och skiljer sig såväl i teologiskt som i etniskt och språkligt hänseende. Etniskt kan de delas in i fyra större grupper. Den största gruppen har rötter i Irak och Libanon och är arabisktalande, de utgör uppskattningsvis 80–90 procent av landets shiamuslimer. De har huvudsakligen kommit som flyktingar till Sverige i samband med kriget mellan Iran och Irak 1979–1989, sedan efter USA:s intervention i Irak 2003 och de efterföljande krigen i området. Shiamuslimer från Libanon har kommit till Sverige sedan inbördeskriget i landet på 1980-talet.

Efter revolutionen i Iran och dess efterspel har också persisktalande shiiter från Iran kommit till Sverige. Efter USA:s intervention i Afghanistan 2002 och de efterföljande oroligheterna och krigen där har också shiamuslimer från Afghanistan, som talar det med persiska besläktade språket dari, etablerat sig i landet. Det bör dock här påpekas att många exiliranier tar starkt avstånd från islam.

Den tredje största gruppen är urdu- och gujaratitalande shiiter med rötter i Indien, Pakistan och Uganda. Många av dessa tillhör den så kallade khojagruppen som har sitt ursprung i norra Indien. Under 1300-talet konverterade många khojas från hinduism till den ismailitiska grenen av shiaislam, eller sjuimamshia som den också kallas. Men under 1800-talet övergick de flesta till majoritetsinriktningen tolvimamshia, eller till sunnitisk islam. Idag finns såväl ismailitiska som tolvimamshiitiska khojas i Sverige, även om den senare av de två grupperna är störst.

Den fjärde gruppen är etniska svenskar som konverterat, oftast för att kunna ingå äktenskap med en shiamuslim. I en översiktsrapport om shiamuslimer och shiitisk islam i Sverige från 2013 uppger Larsson och Thurffjell att församlingen i Jakobsberg enligt egen uppgift mottog 5–6 sådana konvertiter per månad 2014.¹³

¹² <https://www.myndighetsst.se/kunskap/statistik-om-trossamfund.html>, besökt 2019-11-15.

¹³ Översikten bygger på Larsson & Thurffjell 2013: 13–21. Rapporten finns både tryckt och som onlinepublikation. Här har onlinepublikationens paginering använts.

5 Shiitisk organisering i Sverige

De största shiitiska församlingarna i Sverige utgörs av personer med rötter i Irak och Iran som huvudsakligen är knutna till Svenska Islamiska Unionen med säte i Jakobsberg utanför Stockholm, liksom de khojashiiter som har större församlingar i Trollhättan och Mårsta. Dessa båda tolvimamshiitiska organisationer presenteras mer utförligt nedan. Utöver dessa finns en rad mindre organisationer och grupper vilka även de ska presenteras.

Då uppdraget består i att redogöra för forskning om informationspåverkan från shiainspirerade aktörer i Sverige, och då MSB huvudsakligen förstår informationspåverkan som riktad mot Sverige från ”främmande makt” eller ”antagonistiska aktörer” läggs större tonvikt vid församlingar eller organisationer med kopplingar till Irak och främst Iran, då exempelvis khojashiiter och ismailiter inte har samma självklara koppling till någon nation eller organisation som kan misstänkas bedriva oegentlig informationspåverkan riktad mot Sverige. Ett ytterligare skäl att lägga fokus på grupper med koppling till Iran är det faktum att landet enligt Utrikespolitiska institutet beskrivs som en religiös diktatur¹⁴ och att SÄPO rapporterar att Iran bedriver underrättelseinhämtning i Sverige, huvudsakligen med syfte att kontrollera exiliranier i landet.¹⁵

Det ska dock redan här sägas att det inte finns forskning som fokuserat om eller i vilken utsträckning religiösa församlingar i Sverige deltar i eller ofrivilligt används för sådana syften.

5.1 Khojashiiter

Den första shiamuslimska församlingen och organisationen att etableras i Sverige var Muslim Shia Församlingen som grundades i Trollhättan 1974. Bakom organisationen står en grupp khojashiiter vilka tillhör majoritetsinriktningen bland världens shiamuslimer, tolvimamshia (*Itbna ashariyya*). Khojas kommer ursprungligen från Indien, men etablerade sig under 1700 och 1800-talen som köpmän bland annat på den afrikanska kontinenten. När diktatorn Idi Amin tog makten i Uganda 1971 utvisades alla medborgare av ”icke-afrikansk börd” och därigenom hamnade en grupp khojashiiter i Sverige som flyktingar i början av 1970-talet. Några av dem etablerade församlingen i Trollhättan, där de också byggde landets första shiitiska moské i stadsdelen Lextorp 1985.¹⁶ Även om

¹⁴ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/iran/>, besökt 2019-11-27.

¹⁵ Säkerhetspolisen 2018: 25. Misstänkt flyktingspionage som kopplats till Iran har uppmärksammats även i Sverige, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7338342>, besökt 2019-11-26.

¹⁶ För denna grupp, se Lindmark 1984; Westin 1977, 1986, 1990; Larsson & Thurfjell; Sorgenfrei 2018: 116–120.

församlingen grundats av och fortfarande domineras av khojashiiter från Uganda, har den med åren blivit allt mer heterogen och idag besöker exempelvis en växande grupp irakiska shiiter moskén.¹⁷

Församlingen hörde också till dem som grundade Sveriges första muslimska riksorganisation, Förenade Islamiska Församlingar i Sverige (FIFS), som annars huvudsakligen utgörs av olika sunnitiska församlingar. Trots att en shiitisk riksorganisation (Islamiska Shiasamfundet i Sverige, ISS, presenteras nedan) grundades i början av 1990-talet har församlingen i Trollhättan fortsatt att tillhöra FIFS. I början av 1980-talet grundade khojashiiter en församling även i Märsta, Muslim Shia Isna Ashari Association of Stockholm, som idag driver en församlingslokal med namnet Zainabiya Islamic Center i förorten Vallsta.¹⁸

I slutet av 1970-talet etablerade sydasiatiska shiiter en församling i Jönköping, som sedan inkluderat inte minst irakiska flyktingar. Idag finns flera shiitiska församlingar i staden.¹⁹

På grund av sin specifika historia ingår tolvimamshiitiska khojas i ett transnationellt nätverk med centrum i London, Council of European Jamaats (CoEJ), vilken i sin tur är medlem i en internationell paraplyorganisation med namnet The World Federation of Khoja Shia Ithna-Asheri Muslim Communities (WFKSIMC) som finns etablerad som ett centrum för nationella församlingar och organisationer runt om i världen.²⁰ Alla nationella medlemsförsamlingar som är anslutna till WFKSIMC betalar en medlemsavgift baserad på antalet medlemmar och dessa medel kan WFKSIMC använda för att stödja enskilda aktiviteter i olika länder. Bland annat bidrog organisationen till bygget av moskén i Lextorp.²¹ Enligt organisationens hemsida används pengarna även till olika former av sociala insatser runt om i världen.²²

5.2 Ismailiter/Sjuimamshia

Det finns också en mindre grupp khojashiiter med rötter i Uganda som tillhör en annan gren av shiaislam än församlingarna behandlade ovan, så kallade ismailiter eller sjuimamshia. Trots att de första ismailiterna kom på 1970-talet rör det sig än idag om få personer och det saknas grundläggande forskning om hur de etablerat eller organiserat sig och om deras aktiviteter. De är huvudsakligen bosatta i södra och sydvästra Sverige med viss koncentration i Ljungby.²³

Även den troligen minsta shiitiska gruppen har sina rötter i Sydasien och härstammar från samma område som khojas, de kallas daudi Bohri eller

¹⁷ Larsson & Thurfjell 2013: 8–9.

¹⁸ Thurfjell 1999: 38.

¹⁹ Thurfjell 1999: 41.

²⁰ <https://world-federation.org/wf-about>, besökt 2019-11-14.

²¹ Sorgenfrei 2018: 119. Se också se Karlsson & Svanberg 1995:42–45 samt Westin 1990.

²² <https://world-federation.org/wf-about>, besökt 2019-11-14.

²³ För en kort översikt, se Thurfjell 2008b: 245.

bohrishiiter, och härstammar från samma område i Indien som khojas. Bohrishiiterna har lite kontakt med andra muslimer i Sverige, men ingår i ett transnationellt nätverk som liksom khojas har sitt huvudsäte i London.²⁴

5.3 Svenska Islamiska Unionen

Den största shiitiska församlingen i Sverige är Svenska Islamiska Unionen (SIU, ursprungligen Association of Islamic Unity, AIU) med säte i Jakobsberg utanför Stockholm. Denna grundades 1984, i samband med att allt fler shiamuslimer flydde till Sverige undan oroligheter och krig i Irak och Iran, och senare Libanon. 1996 förvärvade de en lokal i Jakobsberg utanför Stockholm, bland annat genom bidrag från den internationella shiaorganisationen Majma-e Ahl-e Bayt med säte i Iran som också försett församlingen i Jakobsberg med imamer.²⁵

SIU var också drivande när den ovan nämnda riksorganisationen Islamiska Shiasamfundet i Sverige (ISS) grundades av ett mindre antal församlingar 1994. Sedan dess har ISS vuxit och har idag enligt organisationens egna uppgifter 35 medlemsförsamlingar.²⁶ ISS främsta uppgift är att fungera som en länk mellan staten och de olika shiitiska församlingarna. Det innebär framför allt att man har ansvar för att förmedla det statsbidrag som medlemsförsamlingarna i ISS erhåller.²⁷ Som redan noterats valde de khojashiitiska församlingarna att stanna kvar i FIFS vilket betyder att ISS alltså inte samlar alla shiitiska samfund under sitt paraply. Det finns också shiitiska församlingar som inte ingår i någon av de bidragsberättigade riksorganisationerna. Svenska Islamiska Unionen och ISS har gemensamt säte i Jakobsberg utanför Stockholm, i moskén Imam Ali Center.

5.3.1 Medlemsföreningar i ISS

Förening	Plats
1 Svenska Islamiska Unionen S.I.U	Järfälla
2 Association of Islamic Unity A.I.U	Uppsala
3 Arabisk förening Al-Rassol	Karlskrona
4 Alqaem Förening i Karlskrona	Karlskrona
5 Al-Welaa förening	Angered
6 Al- Noor föreningen	Angered
7 Månen förening	Angered
8 Yas	Göteborg
9 Kawthar Kulturell förening	Göteborg
10 Ahlol-Beyt Kultur förening	Hammarö
11 Mahdi Al Montazar kulturförening	Karlstad
12 Al-Hadi kulturförening	Kristianstad
13 Al Hassan kulturförening	Kristianstad

²⁴ Larsson & Thurffjell 2013: 8; Thurffjell 2008c: 246-247.

²⁵ Thurffjell 1999: 39.

²⁶ <https://shiasamfund.se>, besökt 2019-11-15.

²⁷ Larsson & Thurffjell 2013: 11.

14	Alwehde förening	Kristianstad
15	Arabiska Familjsällskapet	Helsingborg
16	Alkarbalaeia Kulturförening	Skärholmen
17	Al- Jawadein kultur & idrottsförening	Skärholmen
18	Nordic Islamic Culture Centre	Skärholmen
19	AlHaidria förening	Vårby
20	Afghanistan Shia Kulturförening	Vårby
21	Ahel-Al Jana	Bandhagen
22	Al-Zahraa förening	Västerås
23	Al-Hawraa Zainab	Västerås
24	Alzahraa förening	Borås
25	Ahl Al-Beit Center i Örebro	Örebro
26	Karbala Center	Örebro
27	Arabiska Vänskapsförening	Motala
28	Växjö Integrationsförening	Växjö
29	Al Rasol föreningen	Växjö
30	De Väntades Islamiska församling	Uddevalla
31	Husseinyt Al-Zahra kulturförening	Eskilstuna
32	Islamiska föreningen i Gävle	Gävle
33	Alnoor Islamisk förening	Gävle
34	Irak Kulturs Center	Norrköping
35	Libanesiska Kulturföreningen i Malmö	Malmö
36	Shiitiska församlingen i Malmö	Malmö
37	Vänskapscenter föreningen	Malmö
38	Religion & Kulturhus	Linköping
39	Södra Dalarna Islamiska Kulturcenter	Avesta
40	Shia Församling Jönköping	Jönköping
41	Islamisk kulturförening i Åmål	Åmål
42	Irakiska föreningen i Lycksele	Lycksele
43	Afghansk kulturcenter i norra Sverige	Luleå
44	Ahleibait Islamiska Center	Bollnäs
45	Al Hassan Islamiska Kultur Huset	Trollhättan
46	Vimmerby Afghanska förening	Vimmerby
47	Gemenskap och kulturell förening	Kristinehamn
48	Ahlulbait kultur förening	Trollhättan
49	Al-Mustafa föreningen	Karlshamn
50	Samen föreningen	Kristianstad
51	Forat förening	Malmö
52	Imam mehdi Muslimska kulturförening	Kristianstad
53	Imam Welfare förening	Malmö

Källa: Tabell hämtad från <http://shiasamfund.se/foreningar/medlemsforeningar/>, besökt 2019-11-15.

5.4 Transnationella kopplingar

Som vi sett ingår alltså de svenska shiitiska organisationerna i olika transnationella nätverk. Medan khojashiiterna huvudsakligen är knutna till organisationer med säte i London, har shiiter med rötter i Irak och Iran av naturliga skäl band till organisationer i dessa länder, liksom till globala shiitiska nätverk.

Utöver de organisatoriska kopplingarna, finns också olika former av individuella band till andra länder, varav vissa kan vara av institutionell och ideologisk art. Enligt tolvshiitisk teologi ska varje individ idealiskt sett följa en rättslärd (*marja*) i rättsliga religiösa frågor.²⁸ Enligt Larsson och Thurffjells uppskattning från 2013 följer så många som 70–90 procent av praktiserande svenska tolvshiitiska muslimer ayatolla Ali Husayni Sistani (f. 1930) som är född i Iran men nu är verksam i Irak. Den näst vanligaste shiitiska rättslärde att följa bland svenska shiamuslimer är ayatolla Ali Khamenei (f. 1949), som också är den islamiska republiken Irans religiösa ledare. Att så många följer Sistani, som inte ställt sig bakom det religiopolitiska styret som kom till makten i Iran efter revolution 1979 utan istället förespråkade att den politiska makten ska tillsättas genom demokratiska val, kan signalera att en majoritet av Sveriges praktiserande shiamuslimer inte stödjer det förhärskande systemet i Iran, men det finns inga studier av hur sådana sympatier eller antipatier eventuellt ser ut.²⁹

Vi vet alltså inte hur stort inflytande marjas har på svenska shiamuslimer, men att sådana rättslärda kan ha stor politisk påverkan stod klart i november och december 2019 då Iraks premiärminister och regering avgick, enligt premiärministern på grund av den kritik som ayatolla Sistani riktat mot det våld som utverkats mot politiska demonstranter under föregående månader.³⁰

Bland svenska shiamuslimer som följer ayatolla Khamenei finns både de som gör så av politiska skäl, som av mer strikt religiösa. Larsson och Thurffjell skriver:

[...] svenska shia-muslimer intar olika position i fråga om synen på det iranska systemet och vilken roll islam eventuellt skall spela i samhället. Detta är dock en politiskt känslig fråga och många församlingar tycks därför undvika frågan i sin dagliga verksamhet. I den stora moskén i Jakobsberg finns, trots detta, bilder på Ayatollah Khomeini, Ayatollah Khamenei och Ayatollah Baqer as-Sadr uppsatta på väggen i den stora bönsalen. Församlingsföreträdare uppger att de diskuterat huruvida de borde ta ner dessa eller inte. De uppger att man har valt att, trots allt, ha dem kvar eftersom just

²⁸ Walbridge 2000.

²⁹ Larsson & Thurffjell 2013: 15; Fazlhashemi 2008: 198–199. Det tycks också gälla internationellt för shiiter med rötter i Irak, se Kadhum 2018.

³⁰ <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/iraks-premiarminister-avgar-1>, besökt 2019-12-02.

dessa tre personer är av sådan exceptionell betydelse för religionen.³¹

Idag (2019) är porträtten nedtagna, men om det ska tolkas som att församlingsledningens relation till ledarskapet i Iran förändrats eller inte är svårt att uttala sig om. Larsson och Thurffjell betonar att församlingen i Jakobsberg gör stora ansträngningar för att komma in i det svenska samhället och att man på ett medvetet sätt genomför vad de kallar en försvenskingsprocess. I detta arbete, fortsätter de, kan just ayatolla Sistanis påbud vara en drivkraft:

Ayatollah Sistani har bland sina påbud för immigranter (*fatawi al-moktaribin*) givit en fatwa i vilken han deklarerar att det är haram (alltså förbjudet) att bryta mot de lagar och regler som gäller i det land där man befinner sig. I diskussioner har detta påbud exemplifierats med lagbrotten att jobba svart och att inte ha på sig säkerhetsbälte. Dessa förseelser, har den inflytelserike ayatollan understrukit, är alltså inte bara förbjudna enligt svensk lag, utan också, för de shia-muslimer som följer honom i Sverige, ett brott mot sharia.

Som ett sätt att följa detta påbud och att motverka det utanförskap som många medlemmar tycks uppleva har många församlingar initierat en slags försvenskingsprocess av de shiitiska miljöerna i Sverige. Församlingen i Jakobsberg tycks i sammanhanget vara tongivande och inte minst dess ungdomsorganisation al-Hadi framstår som pådrivande. Under de senaste åren har denna församling till exempel medvetet satsat på att göra sin verksamhet mer tillvänd mot det svenska samhället. Bakgrunden till detta är, enligt församlingens administrationschef Aqeel Hameed, att man upplevde att många av församlingens yngre medlemmar levde ett sorts dubbelliv där verksamheten i församlingen framstod som helt avskild från det liv många levde ute i samhället. Samtidigt betonar andra församlingar att deras medlemmar inte har några problem att vare sig tala eller förstå arabiska och därför finns det inget större behov av att anpassa och införa det svenska språket som det språk som talas i moskén.³²

Församlingen i Jakobsberg intar den mest samhällstillvända positionen bland svenska shiitiska samfund skriver Larsson och Thurffjell och de ”försvenskingsprocesser” som beskrivs i citatet har heller inte gått okritiserade förbi bland mer konservativa shiitiska församlingar och organisationer i Sverige.³³ Ett exempel på hur man från församlingens och ISS håll vill signalera en sådan ambition är den *Principdeklaration – Shiaislam i Sverige* som riksorganisationen gett

³¹ Larsson & Thurffjell 2013: 15. Ayatollah Baqer as-Sadr var en irakisk shiitisk lärd som stödde Khomeini och revolutionen i Iran. Han avrättades i Saddam Husseins Irak 1980.

³² Larsson & Thurffjell 2013: 19–20.

³³ Larsson & Thurffjell 2013: 19–20.

ut, och som talar för vikten av en shiaislam välintegrerad i det svenska samhället.³⁴ Det kan dock betonas att även församlingarna i Trollhättan och Märsta uttrycker att de arbetar samhällstillvänt, och har ett nära samarbete med såväl kommunala som andra aktörer i staden.³⁵

Samtidigt kan påpekas att just den ovan nämnda ungdomsföreningen al-Hadi uppmärksammats för att 2015 bjudit in en predikant som beskyllts för att i tidigare sammanhang gett uttryck för homofobiska åsikter.³⁶ Ungdomsföreningen valde då att inte ta avstånd från predikanten, utan menade istället att hans tidigare tal missuppfattats.³⁷ Andra församlingsrepresentanter menar att talare som givit uttryck för homofobiska eller anti-semitiska åsikter bjudits in på grund av misstag och för dålig kontroll av deras bakgrund.³⁸

Utöver ayatollorna Sistani och Khamenei finns också andra religiösa lärde som mindre grupper svenska shiamuslimer följer. Vissa av dessa intar en mer konservativ eller konfrontativ position, som exempelvis ayatolla Mujtaba Husayni Shirazi (f. 1943), som är ledare både för familjen eller klanen Shirazi, som för den shiitiska minoritetsgruppen shiraziyyun. Shirazigruppen finns etablerad även i Sverige och utmärks bland annat av starkt antisunnitiska drag, som predikas bland annat av den Londonbaserade predikanten Yasser al-Habib (f. 1979).³⁹

Internationell forskning menar att de transnationella kontakterna mellan shiitiska ledare och organisationer huvudsakligen är informell, och att man inte kan tala om ett europeiskt shiaislam på organisationsnivå.⁴⁰ Den holländsk-brittiske forskaren Matthijs van den Bos menar vidare att de transnationella shiitiska nätverken är allt för glesa och svaga för att utgöra en politisk kraft i Europa.⁴¹ I sin studie över shiaislam i Sverige bedömer Larsson och Thurffjell att det tycks stämma även för de shiitiska organisationerna i Sverige och deras relation till europeiska organisationer. För litteratur eller stöd i islamrättsliga frågor vänder man sig huvudsakligen till olika shiitiska lärocentra, som Najaf i Irak eller Qom i Iran. Det tycks innebära att dessa centra fortsatt har ett teologiskt inflytande på vissa grupper av shiamuslimer i Europa. Majma-e Ahl-e Bayt, med huvudkontor i Qom i Iran, samordnar shiaförsamlingar över hela världen och för svenska shiiters del fungerar organisationen främst som förmedlare av imamer.⁴² Systemet har likheter med hur exempelvis det turkiska ”religionsministeriet” Diyanet eller The Islamic

³⁴ Ibrahim 2016.

³⁵ Sorgenfrei 2018: 119-120.

³⁶ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/hatpredikant-gastade-jarfalla-forsamling>, besökt 2019-11-20. Se också kritik riktad mot församlingen och moskén från Braun & Rostami 2019.

³⁷ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/ungdomsforening-tar-inte-avstand-fran-hatpredikant>, besökt 2019-11-20. Detta enligt SVTs rapportering, föreningen al-Hadis egen text i ärenden är idag borttagen från deras hemsida, <http://www.al-hadi.se/v4/al-hadi-ungdomsforening-kommenterar-smutskampanjen-mot-dr-farrokh-sekaleshfar/>, besökt 2019-11-20.

³⁸ Sangari & Zehiri 2019.

³⁹ Larsson & Thurffjell 2013: 19-20. Forskning om shirazigruppen saknas i Sverige, men gruppen berörs kort i Larsson & Thurffjell 2013: 16. Se också Louër 2008 för en internationell studie.

⁴⁰ van den Bos 2012: 560.

⁴¹ van den Bos 2011: 570.

⁴² Larsson & Thurffjell 2013: 18.

Community of Bosnia Hercegovina förser församlingar i Sverige med predikanter, även om Majma-e Ahl-e Bayt har en något svagare koppling till styret i Iran. Det saknas dock studier av hur dessa imamer predikar i Sverige, vilka budskap de för fram och hur de relaterar till rådande religiopolitiska hållningar i Iran.

Som nämnts har inte khojashiter samma självklara band till någon nation, utan är istället knutna till World Federation of Khoja Muslim Societies och dess europeiska dotterorganisation Council of European Jamaats (CoEJ) i Storbritannien. Det samma kan sägas om ismailiterna i Sverige vars andliga överhuvud Aga Khan IV residerar i Portugal.⁴³

5.5 Hizbollah?

Den terrorklassade organisationen Hizbollah ("Guds parti") står även den i en tolvimamshiitisk tradition och grundades i Libanon i början av 1980-talet med kopplingar till ayatolla Khomeini och revolutionsgardet i Iran. Det finns ingen forskning som pekar på att Hizbollah finns etablerat i Sverige eller hur svenska shiamuslimer förhåller sig till organisationen.

5.6 Sufigrupper med rötter i Iran

I Sverige finns också sufiska organisationer med rötter i Iran etablerade. Det gäller Khaneqahi Nimatullahi i Duvbo utanför Stockholm, samt Maktab Tarighat Oveysi Shahmaghsoudi vilka har aktivitet i Stockholm och Göteborg. Båda dessa grupper drabbades negativt av revolutionen i Iran 1979, och har etablerat sig i Europa och USA under de senaste decennierna främst genom flyktinginvandring. Vi har endast begränsad kunskap om deras verksamhet i Sverige, men vet att de på andra håll vanligen uttrycker en kritisk hållning gentemot regimen i Iran.⁴⁴

5.7 Ekonomi

Som vi sett i ovanstående avsnitt ingår de svenska muslimska församlingarna i transnationella nätverk inom vilka även ekonomiska transaktioner genomförs. Det innebär att svenska församlingar överför ekonomiska medel till moderorganisationer i andra länder, som i sin tur fördelar dessa till olika aktiviteter. En del av dessa medel kommer tillbaka till Sverige, genom stöd till moskébyggen eller i rekryteringen av imamer. Det finns inga närmare studier av dessa ekonomiska aspekter av shiitisk islam i Sverige.

Genom riksorganisationerna FIFS och ISS får de flesta shiitiska församlingarna i Sverige också statligt stöd för sin verksamhet, vilket fördelas av Myndigheten för

⁴³ <https://ismaili.imamat>, besökt 2019-12-09. Se också Miraly 2016.

⁴⁴ Grupperna har översiktligt behandlats i Sorgenfrei 2016: 45–47, 85–86. För MTO Shahmaghsoudi, se också Aneer 2001. För situationen i diaspora, se Spellman & Gholami 2018: 109–110. Det kommer regelbundet rapporter om förföljelse av sufimuslimer i Iran, se exempelvis: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/d-ir/dv/hr_violations_dervish/hr_violations_dervishes.pdf, besökt 2019-12-09.

stöd till trossamfund (SST). År 2017 hade ISS 33 180 registrerade medlemmar,⁴⁵ genom ISS fick dessa dela på 2 790 069 SEK i statliga bidrag,⁴⁶ vilket motsvarar 84 SEK per medlem.

Som vi sett kan shiitiska organisationer i Sverige också erhålla stöd från internationella organisationer, som Council of European Jamaats eller Majma-e Ahl ul-Bayt. Omfattningen av detta stöd är dock oklart, skriver Larsson och Thurfjell.⁴⁷

Religiöst aktiva shiamuslimer förväntas också betala in motsvarande en femtedel av sin förvärvade inkomst i form av en donation, *kebums*, vilken kan förvaltas av församlingarna och används till exempelvis moskébyggen, hyreskostnader eller för den löpande verksamheten.⁴⁸

⁴⁵ <https://www.myndighetsst.se/kunskap/statistik-om-trossamfund.html>, besökt 2019-11-18.

⁴⁶ <https://www.myndighetsst.se/bidrag/utbetalade-bidrag/utbetalade-bidrag-2017.html>, besökt 2019-11-18.

⁴⁷ Larsson & Thurfjell 2013: 13–14.

⁴⁸ Larsson & Thurfjell 2013: 33.

6 Forskning om shiaislam i Sverige

Som referenserna till ovanstående översikt visar finns det ytterst lite akademisk litteratur om hur shiaislam organiserats och praktiseras i Sverige. En översikt togs fram i form av en rapport skriven av islamforskarna Göran Larsson och David Thurfjell efter en beställning av SST 2013. Trots dess blygsamma omfång är denna fortfarande den mest utförliga litteratur som finns vad rör shiaislam i Sverige. David Thurfjell skrev också ett översiktskapitel i antologin *Blågul islam?* (Westerlund och Svanberg, red.) från 1999 samt en översiktstext samt kortare bidrag om ismailitiska- och Daudi bohri-shiiter i antologin *Religioner i Sverige* från 2008 (Westerlund och Svanberg, red.). Simon Sorgenfrei (2018) har skrivit översiktligt om shiitiska miljöer i Sverige, och då främst församlingen i Trollhättan. Denna har också studerats av Charles Westin (1977, 1986, 1990) och av Ulla Lindmark (1984). Mattias Dahlkvist har skrivit ett kapitel om shiitiska ramadantraditioner i en antologi redigerad av islamforskarna Jenny Berglund och Simon Sorgenfrei 2009 och kortare texter om shiamuslimer i Sverige finns i översiktsverk som Aneer 2001, Stenberg 1999, Samuelsson 1999, Ouis & Roald 2003.

Ingen av dessa studier kan sägas bygga på mer omfattande forskning om shiitiska församlingar i Sverige vilket därför får sägas vara ett mycket eftersatt forskningsområde. Ingen av dessa studier berör heller vad som utifrån MSB:s definition skulle klassas som oegentlig informationspåverkan.

Det är inte bara i Sverige vi saknar forskning på området utan forskningsunderskottet vad gäller shiitisk islam, inte minst utanför Mellanöstern, gäller för islamforskningen generellt. I en översiktsartikel i *Journal of Muslims in Europe* skriver Shanneik, Heinhold och Ali:

Shia communities and their members still have links with their societies of origin. The significance of these transnational networks within a European context has not yet been sufficiently studied. With the increasing political instabilities in the Middle East over the last thirty years, Europe has been a useful space for oppositional political parties to develop and, through migrants' transnational links, they have impacted in various ways and degrees on the political, social but also religious dynamics in the region.⁴⁹

Medan det saknas forskning om transnationell shiitisk islam och eventuella politiska implikationer av shiitiska organisationers verksamhet i Europa och USA, antyder alltså den forskning som finns på europeiskt material att de

⁴⁹ Shanneik, Heinhold & Ali 2017: 147.

transnationella shiitiska nätverken är allt för svaga för att utgöra en politisk kraft att räkna med och att den befintliga aktivismen är mer riktad mot utvecklingen i exempelvis Iran eller Irak än i Europa.⁵⁰

⁵⁰ Se exempelvis van den Bos 2011; Shanneik, Heinhold & Ali 2017: 147. För en bra studie som visar på den heterogenitet som kan finnas endast bland exiliranier, vilken bör kunna fungera som ett intressant jämförelsematerial i förhållande till svenska förhållanden, se Spellman 2004.

7 Slutsatser

Vi kan alltså konstatera att det inte finns någon forskning som rör eventuell informationspåverkan från shiainspirerade individer eller grupper i Sverige. Utifrån befintlig forskning kan man dock peka på fyra infrastrukturer som skulle kunna möjliggöra oegentlig informationspåverkan:

1. *Marjasystemet*. Det faktum att religiöst aktiva shiamuslimer förväntas följa en marja, en religiöst rättslärdd auktoritet, som förhåller sig till såväl religiösa som politiska frågor medför att rättslärda i exempelvis Iran eller Irak potentiellt har stort inflytande på även svenska shiamuslimer. Studier från Europa, USA och Mellanöstern visar emellertid på en ökande individualisering i relation till rättslärddas direktiv.⁵¹ Det saknas dock forskning om hur religiöst aktiva shiamuslimer i Sverige förhåller sig till sina *marja*.
2. *Klansystem*. Vissa shiamuslimer i Sverige ingår i stora familjer eller klaner som kan utöva inflytande över individer i gruppen. Ett exempel är de ovan nämnda shiraziyyun, som delvis utgörs av en klan. De företräder en patriarkal och konservativ islamtolkning, som också förknippas med anti-sunnitiska element. Det saknas forskning om denna och andra shiitiska klaner och deras inflytande över individer i Sverige.
3. *Transnationella organisationer*. Som vi sett ingår svenska shiitiska församlingar i transnationella organisationer. Det finns inget i befintlig forskning som gör khojashiiterna eller ismailiter intressanta i relation till rapportens syfte. Landets största shiitiska församling, IAC, har nära band till Iran främst genom att Majma-e Ahl-e Bayt förser församlingen med imamer. Man kan förmoda att dessa imamer predikar och företräder en islam som teologiskt står nära falanger i Iran. Samtidigt kan påpekas att det inte råder konsensus bland teologer och akademier i Iran utan att dessa är inbegripna i såväl teologiska- som maktpolitiska motsättningar.⁵² Debattörer har beskyllt församlingen i Jakobsberg för att vara ”Irans förlängda arm i Sverige”⁵³ – vilket tillbakavisas av församlingsrepresentanter.⁵⁴ Det saknas forskning för att kunna uttala sig om hur shiitiska församlingar i Sverige förhåller sig till teologiska och politiska strömningar i exempelvis Iran eller Irak, och hur aktörer från dessa länder eventuellt försöker påverka svenska shiamuslimer i någon politisk riktning. Det finns heller inga studier av vilka teologiska positioner imamer stationerade i Sverige har.
4. *Stater*. Slutligen, och i relation till ovanstående, kan det utifrån rapportens syfte vara av intresse om och i så fall hur andra stater kan utnyttja eller

⁵¹ Ali 2019; Bøe & Flaskerud 2017; Cappucci 2015; Clarke 2011, Walbridge 1997.

⁵² Se exempelvis Thurfjell 2014: 201.

⁵³ Braun & Rostami 2019.

⁵⁴ Sangari & Zahiri 2019.

använda sig av transnationella nätverk eller församlingar i Sverige för att bedriva oegentlig informationspåverkan. Med tanke på det obetydliga inflytande de shiitiska församlingarna har i samhället i stort skulle detta i så fall sannolikt begränsa sig till påverkan av församlingsmedlemmar eller genom olika former av flyktingspionage. I skrivande stund rapporterar New York Times om en omfattande iransk underrättelseverksamhet och påverkanskampanjer främst i Irak.⁵⁵ Men som vi sett ovan rapporterar den svenska säkerhetspolisen att Iran också bedriver underrättelsearbete i Sverige, huvudsakligen för att samla in information om exiliranier i Sverige. Det finns inga rapporter om att församlingar ska vara inblandade i detta arbete, men genom kopplingen till Majma-e Ahl-e Bayt finns i alla fall en infrastruktur som skulle kunna möjliggöra en sådan informationsinhämtning. Även här saknas forskning.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte finns forskning som rör hur främmande makt kan använda shiitiska församlingar för att bedriva oegentlig informationspåverkan i Sverige. Det finns heller ingen forskning kring den verksamhet, undervisning eller de predikningar som bedrivs i shiitiska miljöer i Sverige, varför vi inte vet om eller i vilken utsträckning kampanjer bedrivs för att påverka församlingsmedlemmar i odemokratisk riktning. De studier som finns, främst Larsson och Thurfjell 2013, pekar snarare i en motsatt riktning vad gäller församlingen i Jakobsberg.

Om det finns andra tendenser i mindre och mer konservativa församlingar, som exempelvis inom shirazigruppen, saknas studier för att uttala sig om. Det samma gäller i vilken utsträckning terrorstämplade Hizbollah har något stöd bland svenska shiamuslimer. Vi vet heller inte hur organisationer och församlingar kritiska mot exempelvis regimen i Iran upplever sin situation och i vilken mån medlemmar i dessa församlingar upplever att främmande makt försöker påverka deras situation i Sverige, eller deras eventuella släktingar i forna hemländer.

Vi kan alltså konstatera att forskningen om shiitiska miljöer i Sverige är ytterst bristfällig och inte utgör ett tillräckligt underlag för att uttala sig om huruvida någon eller några shiitiska miljöer i Sverige bedriver oegentlig informationspåverkan. De tydligast framträdande kunskapsbehoven kan listas som följande:

- Vad predikas och undervisas och vilka aktiviteter bedrivs i shiitiska församlingarna i Sverige?
- Hur kan svenska shiitiska organisationer eller församlingar användas – medvetet eller omedvetet – av främmande makter för att bedriva olika former av flyktingspionage?
- Vilket inflytande har shiitiska rättslärde över svenska praktiserande shiamuslimer?

⁵⁵ <https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/18/world/middleeast/iran-iraq-spy-cables.html>, besökt 2019-11-20.

- Hur ser relationerna ut mellan mer konservativa shiitiska grupperingar, som exempelvis shiraziyyun, och exempelvis Irak eller Iran?
- Vilket inflytande har shiitiska klaner över individer i Sverige?
- Hur ser stödet för Hizbollah ut bland svenska muslimer?
- Hur upplever grupper som kan sägas stå i opposition mot styret i Iran (Nimatullahi, MTO Shahmaghsoudi) sin situation?

Som denna rapport visar finns alltså ett omfattande forskningsunderskott vad gäller shiitisk islam i Sverige. Några av de föreslagna forskningsfrågor som listas ovan är av sådan karaktär att de snarare – om de skulle bedömas relevanta – faller under underrättelsetjänstens område, medan andra är bättre lämpade för forskare från olika discipliner inom akademien.

8 Referenser

- Ali, Zahra (2019). "Being a young British Iraqi Shii in London: exploring diasporic cultural and religious identities between Britain and Iraq." *Contemporary Islam*, vol. 3, nr. 3, ss. 349–367.
- Aneer, Gudmar (2001). "Här vårdar man sina persiska traditioner: -om sufiskolan MTO Shahmaghsoudi i Göteborg". Westerlund, David (red.) *Levande sufism*. Nora: Nya Doxa, ss. 204–221.
- Braun, Annika & Rostami, Nima (2019). "Shiamoskén i Järfälla är Irans förlängda arm i Sverige". *Dagen*, 2019-10-22.
- Bøe, Marianne & Flaskerud-Ingvald (2017). "A Minority in the Making: The Shia Muslim Community in Norway." *Journal of Muslims in Europe*, Vol. 6, nr. 2, ss. 179–197.
- Cappucci, John. 2015. "Selecting a Spiritual Authority: The Maraji al-Taqlid among First-and Second- Wave Iraqi Shia Muslims in Dearborn, Michigan." *Journal of Shi'a Islamic Studies*. Vol. 8, nr. 1, ss. 5–17.
- Clarke, Morgan and Marcia C. Inorn. 2011. "Mutuality and Immediacy between Maja and Muqallid: Evidence from male in Vitro Fertilisation patients in Shii Lebanon." *International Journal of Middle East Studies*. Vol. 43, ss. 409–427.
- Dahlqvist, Mattias (2009). "Ramadan på Ålidhem". Berglund, Jenny & Sorgenfrei, Simon (red.) (2009). *Ramadan: en svensk tradition*. Lund: Arcus, ss. 79–93.
- Fazlhashemi, Mohammad (2008). *Vems islam: de kontrastrika muslimerna*. Stockholm: Norstedt.
- Ibrahim, Haider (2016). *Principdeklaration: Shiaislam i Sverige*. Järfälla: Islamiska Shia samfundet i Sverige (ISS).
- Kadhun, Oula (2018). "The Transnational Politics of Iraq's Shia Diaspora". Carnegie Middle East Center. Tillgänglig online: <https://carnegie-mec.org/2018/03/01/transnational-politics-of-iraq-s-shia-diaspora-pub-75675>, besökt 2019-11-18.
- Larsson, Göran & Sorgenfrei, Simon (2018). *Andra antireligiösa hatbrott och diskriminerande attityder [Elektronisk resurs]*. Myndigheten för stöd till trossamfund – SST. Tillgänglig online: https://www.myndigheten.se/download/18.110362b71640e69fc2dc8fc3/1530272133738/sst_gu_si_rapport_2018%20Andra%20antirel%20hatbrott.pdf, besökt 2019-11-18.
- Larsson, Göran & Thurffjell, David (2013). *Shiamuslimar i Sverige: en kortfattad översikt*. Bromma: Nämnden för statligt stöd till trossamfund. Tillgänglig online:

https://www.myndighetsst.se/download/18.373f439f14832abd2cf2d9a9/1409663377272/Shia-muslimer%20i%20Sverige_komplett.pdf, besökt 2019-11-20.

Lindmark, Ulla (1984). Muslimska ugandier i Trollhättan. En studie av islams betydelse vid mötet mellan invandrare och det svenska samhället. I Nord-nytt. Nordisk tidskrift för folkelivsforskning, Nr 20, ss. 15–27.

Louër, Laurence (2008). *Transnational Shia politics: religious and political networks in the Gulf*. New York, N.Y.: Columbia University Press.

Miraly, Mohammad N. (2016). *Faith and world: contemporary Ismaili social and political thought*. Bloomington: iUniverse.

MSB (2018). *Att möta informationspåverkan: handbok för kommunikatörer*. Reviderad december 2018 (2018). Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

MSB (2019). Överenskommelse om studieuppdrag. Kunskapsöversikt islamistisk informationspåverkan, diarenr. 2019-12813.

Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Samuelsson, Jan (1999). *Islam i Sverige: nutid och framtid*. Stockholm: Natur och kultur.

Sangari, Nasser & Zahiri, Akil (2019). ”Grundlöst och beklagliga anklagelser mot vår shiamoské”. *Dagen*, 2019-11-07.

Shanneik, Yafa; Heinhold, Chris & Zahra, Ali (2017). “Mapping Shia Muslim Communities in Europe. Local and Transnational Dimensions: An Introduction to the Special Issue.” *Journal of Muslims in Europe* Nr. 6, ss. 145–157.

Sorgenfrei, Simon (2016). *Sufism i Sverige: en lägesrapport från Stockholm, Göteborg och Malmö*. Stockholm: Nämnden för statligt stöd till trossamfund. Tillgänglig på Internet:

http://www.sst.a.se/download/18.2d651a29157ee42adba86354/1477471622471/Sufism+i+Sverige_hela.pdf.

Sorgenfrei, Simon (2018). *Islam i Sverige: de första 1300 åren*. Bromma: Myndigheten för stöd till trossamfund.

SOU 2204: 49. Integrationspolitiska maktutredningen (2004). Engagemang, mångfald och integration: om möjligheter och hinder för politisk jämlikhet : rapport från Integrationspolitiska maktutredningen. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Tillgänglig på internet:

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2004/06/sou-200449/>.

Spellman, Kathryn. (2004). *Religion and nation: Iranian local and transnational networks in Britain*. New York: Berghahn.

- Spellman, Kathryn & Gholami, Reza (2018). "Integration, Cultural Production, and Challenges of Identity Construction: Iranians in Great Britain." Mobasher, Mohsen Mostafavi & Néstor Rodríguez (red.) *The Iranian diaspora: challenges, negotiations, and transformations*. Austin: University of Texas Press, ss. 93–124.
- Stenberg, Leif (1999). *Muslim i Sverige: lära och liv*. Stockholm: Bilda.
- Säkerhetspolisen (2018). *Säkerhetspolisen 2017*. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Thurfjell, David (1999). "Shia". *Blågul islam*. Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.) (1999). *Blågul islam?: muslimer i Sverige*. Nora: Nya Doxa, ss. 33–52.
- Thurfjell, David (2008a). "Shia". Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.) (2008). *Religion i Sverige*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos, ss. 242–244.
- Thurfjell, David (2008b). "Ismailitisk islam". Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.) (2008). *Religion i Sverige*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos, ss. 245.
- Thurfjell, David (2008c). "Daudi bohri-islam." Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.) (2008). *Religion i Sverige*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos, ss. 246–247.
- Thurfjell, David (2014). "Khâmene'i utmanad: Shi'itiska alternativ till velâyat-e faqih." Dahlén, Ashk & Jahani, Carina (red.) (2014). *Iran: 4 000 år av historia, konst, religion, litteratur och språk*. Uppsala: Uppsala Universitet, ss. 85–94.
- Thurfjell, David (2015). "Modern politisk shia." Olsson, Susanne & Sorgenfrei, Simon (red.) (2015). *Islam: en religionsvetenskaplig introduktion*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 308–321.
- Walbridge, Linda S. 1997. *Without Forgetting the Imam. Lebanese Shi'ism in an American Community*. Detroit: Wayne State University Press.
- Walbridge, Linda S. (2000). "Introduction: Shi'ism and authority." Walbridge, Linda S. (red.) *The most learned of the Shi'a: the institution of the Marja'i Taqlid*. New York: Oxford University Press, ss. 3-17.
- van den Bos, Matthijs (2011). "European Shiism? Counterpoints from Shiites organization in Britain and the Netherlands." *Ethnicities*, Vol. 12, No. 5, ss. 556–580.
- Westin, Charles (1977). *Ankomsten: asiater från Uganda kommer till Sverige*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Westin, Charles (1986). *Möten: Uganda-asiaterna i Sverige*. Stockholm: Univ., Pedagogiska institutionen.
- Westin, Charles, *Ethnic relations and identity processes: the case of the Uganda Asians in Sweden*, Stockholm, 1990.

8.1 Onlineresurser:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/>, besökt 2019-10-29.

<http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/05/Direktiv-2018-80-En-ny-myndighet-f%C3%B6r-psykologiskt-f%C3%B6rsvar.pdf>, besökt 2019-10-27.

<http://shiasamfund.se/foreningar/medlemsforeningar/>, besökt 2019-11-15.

<https://www.myndighetsst.se/kunskap/statistik-om-trossamfund.html>, besökt 2019-11-15.

<https://www.myndighetsst.se/kunskap/statistik-om-trossamfund.html>, besökt 2019-11-18.

<https://www.myndighetsst.se/bidrag/utbetalade-bidrag/utbetalade-bidrag-2017.html>, besökt 2019-11-18.

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/>, besökt 2019-11-19.

<https://world-federation.org/wf-about>, besökt 2019-11-14.

<https://shiasamfund.se>, besökt 2019-11-15.

<http://shiasamfund.se/foreningar/medlemsforeningar/>, besökt 2019-11-15.

<https://www.vlt.se/artikel/har-byggs-en-rysk-ortodox-kyrka-bara-300-meter-fran-flygplatsen-potentiellt-sakerhetshot>, besökt 2019-11-18.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/hatpredikant-gastade-jarfallaforsamling>, besökt 2019-11-20.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/ungdomsforening-tar-inte-avstand-fran-hatpredikant>, besökt 2019-11-20.

<https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/18/world/middleeast/iran-iraq-spy-cables.html>, besökt 2019-11-20.

<http://www.al-hadi.se/v4/al-hadi-ungdomsforening-kommenterar-smutskampanjen-mot-dr-farrokh-sekaleshfar/>, besökt 2019-11-20.

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/migrationsverket-tolkar-agnar-sig-at-flyktingspionage/>, besökt 2019-11-26.

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7338342>, besökt 2019-11-26.

<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/iran/>, besökt 2019-11-27.

<https://rib.msb.se/filer/pdf/27379.pdf>, besökt 2019-12-03.

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/d-ir/dv/hr_violations_dervish/hr_violations_dervishes.pdf, besökt 2019-12-09.

<https://ismaili.imamat>, besökt 2019-12-09.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

I samarbete med:

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se
Publ.nr MSB1467 ISBN 978-91-7383-991-4